

Ročník 1, číslo 3/2000

To najlepšie z tohoto čísla

- 1 KPR má svoje logo!
- 1 Člen získa člena pokračuje ...
- 2 Aktuálne – zakladáme nový trávnik
- 3 Pestujeme avokádo
- 4 Poradca záhradníka – rozbor pôdy
- 4 Čo s nakosenou trávou?
- 4 Poznáte hlivu?

Občasník pre členov Klubu pestovateľov rastlín vydáva KLUB PESTOVATEĽOV RASTLÍN

Občasník pre členov Klubu pestovateľov rastlín

Botanix

Čítajte na 2 strane:
Zakladáme nový trávnik a ošetríme starý

KPR má svoje logo!

V minulom čísle bola vyhlásená súťaž o logo Klubu. Bol som milo prekvapený kvalitou a originalnosťou návrhov, ktoré mi prichádzali už na tretí deň po distribúcii čísla.

Spolu mi došlo 10 návrhov. Pri výbere rozhodovala originalnosť, prepracovanosť návrhu a hlavne možnosť jeho využitia (po technickej stránke) pri vydávaní publikácií.

Náročným kritériám vyhovel iba návrh pána Mariana Borika zo Štvrtku na Ostrove, ktorému sa chceme touto cestou poďakovať. Ako odmenu za jeho snahu mu zasielam zaujímavú knihu a rastliny v hodnote 100,- Sk podľa vlastného výberu.

Všetkým účastníkom srdečne za zaslanie návrhov ďakujem.

Člen získa člena pokračuje...

„Člen získa člena“ je akcia pre všetkých členov Klubu pestovateľov rastlín za účelom rozšírenia našich radov.

K 14. júlu 2000 prihlásil najúspešnejší verbovač 5 členov.

Ak si myslíte, že ste lepší, zapojte sa do tejto akcie aj Vy a dokážte si to! Prihlášku(y) pre nových členov si môžete vyžiadať už teraz. Na prihláške do rubriky „Kde ste sa dozvedeli o KPR?“ napíšte Vaše meno. Akcia trvá do 15.2.2001. Traja najúspešnejší „verbovači“ budú odmenení!

Noví členovia si môžu objednávať rastliny so zľavami už od PZ IMPORT 2000, ktorý vychádza v novembri 2000 a platiť bude do polovice decembra.

Rozmnožujeme odrezkami

V júni až júli je vhodný čas na rozmnožovanie niektorých druhov rastlín tzv. bylinnými odrezkami. Sú to odrezky z mladých výhonkov, ktoré narástli tento rok a ešte nezačali drevnatieť.

Rozmnožovanie odrezkami je oproti rozmnožovaniu semenami náročnejšie, ale nie je to nič ťažké, chce to iba prax.

Odrežte odrezok s dvomi párami listov (dlhý asi 10 cm). Odstráňte spodný pár listov a stonku skráťte asi 0,5 cm pod odstránenými listami. Pri druhoch s veľkými listami skráťte horné listy na polovicu (pozrite obrázok na strane 4). Odrezok asi 3 cm od spodu namočte do stimulátora rastu. Môže byť aj obyčajný práškový stimulátor (asi 20,- Sk).

Potom si pripravte črepníky (veľké asi ako 500 ml kelímky od jogurtu). Naplňte ich zmesou hliny a rašeliny (1:1) a zapichnete do nich odrezky do hĺbky max. 4 cm. Odrezky postriekajte rozprašovačom a vložte do igelitového vrečka. Druhou možnosťou je zapichnetú odrezky priamo do zeme a prikryť ich pohárom. Zakorenia sa podľa druhu do 3-6 týždňoch. Záhradné druhy umiestnite do tieňa vonku, izbové v byte. "Fóliovníček" občas vyvetrajte a odrezky postriekajte. Úspešnosť je podľa druhu 70-100 %.

Týmto spôsobom sa ľahko rozmnožujú: ibištek sýrsky a čínsky (prvý je záhradný, druhý bytový druh známy ako "čínska ruža"), dráče (až do októbra), svíby, skalníky (*Cotoneaster*, až do septembra), lykovec, vtáčí zob, niektoré rododendrony (azalky), vresy, zakrslé vrbky, zlatovka (*Forsythia*, "zlatý dážď"), zemlezy, cezmína, levanduľa, rozmarín, aktínie ("kiwi"), muškáty, ...

Aktuálne

Zakladáme nový trávnik

Najvhodnejším obdobím na založenie nového alebo dosiati staršieho trávniku je máj až jún, ale nakoľko bol tento rok rekordne chudobný na zrážku, prichádza vhodný čas až v júli.

1. zakladanie nového trávniku

Miesto, na ktorom chcete založiť trávnik pokopte do hĺbky asi 10-15 cm. Potom povrch pôdy urovnajte a utlačte napr. valcom.

Ďalej máte dve možnosti:

a) trávnik vysejete

Najskôr si zmerajte plochu, na ktorej chcete trávnik založiť. Vypočítajte si spotrebu trávového osiva: počítajte 25 g osiva na 1 m² + na každých 10 m² pripočítajte 25 g osiva na prípadné dosádzanie.

Pri kúpe osiva dbajte na to, aby bolo čerstvé, pretože trávové osivo stráca veľmi rýchlo klíčivosť (už dvojročné osivo ju má pod 50%). Pri kúpe si všimnite či bolo osivo v obchode správne uskladnené (ak by bolo osivo vlhké, prípadne niektoré semenka by dokonca klíčili, tak ho radšej nekupujte – vyhnite sa tak zbytočnému sklamaniu). Priemer ná cena osiva v obchodoch je 100-150 Sk/kg (podľa druhu).

Pri kúpe osiva si vyberte osivo podľa toho ako chcete trávnik využívať (počítate, že budete po ňom často šliapať, budete ho využívať na aktívnu športovú činnosť alebo naopak po trávniku neplánujete chodiť, prípadne ho budete využívať iba na kŕmenie hydiny). Nikdy nekupujte neoznačené osivo!

Seriózne firmy majú na

tlačené informačné letáky, ktoré Vám pomôžu vybrať si medzi nespočetným množstvom trávových zmesí. Na požiadanie by Vám ich mali poskytnúť v každom dobrom obchode.

Zakúpené osivo uskladňujte na suchom, chladnom a tmavom mieste. Nedoporučujem Vám, aby ste si odkladali osivo do budúceho roka, pretože rýchlo stráca klíčivosť.

Osivo vysievajte „na široko“ v máji (v tomto roku až v júli). Pred výsevom pomocou úzkych hrabieli rozbrázdite pôdu do hĺbky asi 1 cm.

Po výseve plochu utlačte (napr. pomocou valca) a dobre zavlažte. Osivo vzchádza asi 14 dní. Keď trávnik dosiahne výšku asi 10 cm, prvýkrát ho pokoste. Po kosení, ak v trávniku objavíte holé miesta, môžete ich dosiať. Pre hustý vzhľad trávniku ho kosťte až do polovice septembra v 1-2 týždňových intervaloch. Pokosenú trávu nikdy nevyhadzujte! Prečítajte si ešte pozorne článok na poslednej strane tohto čísla.

b) na založenie trávniku použijete predpestované trávnaté koberce

Tento spôsob rýchlejší, ale aj o niečo drahší. Na druhej strane je výhodnejší, pretože väčšina firiem, u ktorých si môžete predpestované trávnaté koberce kúpiť, poskytuje v cene aj ich uloženie. Tým Vám odpadá všetka práca spojená so zakladaním nového trávniku.

Na založenie trávniku sa používajú hotové predpestované trávnaté koberce. Ich cena, aj s položením, sa pohybuje okolo 90-150 Sk/m² (podľa druhu).

2. ošetrovanie staršieho trávniku

Každú jar (podľa počasia v marci – máji) vyhrabte z trávniku lístie a suchú trávu a ak treba, tak aj dosejte.

Trávnik cez zimu "vytia-

hne" mráz, preto je vhodné ho na jar povalcovať.

Na oživenie trávniku blahodárne pôsobí aj prevzdušnenie pôdy. Na to si môžete vyrobiť jednoduchú pomôcku – "prevzdušňovač".

Pripravte si na to 2-3 cm hrubú dosku o rozmeroch asi 30 x 30 cm. Pribite na ňu asi 10 cm dlhé klince tak, aby pretŕčali na druhú stranu. Vzdialenosť medzi klincami by mala byť 2-3 cm. Takto preklinecovanú dosku potom upevnite na drevenú rúčku (jej dĺžka závisí od Vašej výšky, mala by byť tak dlhá, aby sa Vám s "prevzdušňovačom" dobre pracovalo).

Vždy po kosení, zatlačajte klince do zeme tak, že sa postavíte na dosku. Potom ich vytiahnite a takto to opakujte na celom trávniku. V prípade núdze môžete použiť aj vidly.

Ak chcete trávnik aj poliať, tak to urobte až po prevzdušnení. Zálievková voda sa tak dostane tam, kam má – ku koreňom.

Ako správne kosiť?

Pre dosiahnutie hustého trávniku je nevyhnutné pravidelné kosenie. Veď žiadna jedlička alebo borovica nevyzerá dobre ak je okolo nej hynúci trávnik.

Pri kosení platí pravidlo, že trávnik skracujeme o 1/3 pôvodnej výšky. To znamená, že 6 cm vysoký trávnik kosíme na výšku asi 4 cm. Optimálne výška trávniku je okolo 2-3 cm. Keby ste kosili veľmi nízko, je tu riziko, že trávnik vyschne. Ak chcete mať za každú cenu úplne nizučký trávnik, nezabudnite ho po kosení dobre zavlažiť (aspoň 10-15 l vody na 1 m²).

U nás sa používajú 2 druhy kosačiek - klasické a "mulčovacie".

Mulčovacie kosačky pokosenú trávu nezberajú, ale na drobno rozsekajú a rozmetajú po trávniku. Trávnik je tak po každom kosení automaticky prihno-

jený. Tieto kosačky nie sú vhodné ak máte na trávniku bazén, pretože drobné kúsočky trávy by ste si na chodidlách prinášali do bazénu. Na takéto trávniky sú vhodnejšie klasické kosačky so zberacím košom.

V súčasnosti existujú aj kosačky prechodného typu. Ak na ne nasadíte zberací kôš máte z nich klasické kosačky, ak kôš nenasadíte vznikne Vám tak mulčovací kosačka.

Kosačky sú vhodné iba na kosenie trávniku so sklonom pod 15 °. Ak máte trávnik na kolmejšom pozemku musíte použiť ručnú kosačku. Ručná kosačka je vhodná aj na kosenie okolo drevín a trvaliek vysadených v trávniku alebo na jeho okraji.

Pestujeme tropické plodiny 2. časť

Pestujeme avokádo

Avokádo (botanicky hruškovec americký – *Persea americana*) je tropický strom vysoký 6-20 m. V prírode rastie od Mexika po Brazíliu. V súčasnosti sa pestuje v celom tropickom a subtropickom pásme.

Listy sú elipsoidné, na konci špicaté, kožovité, lesklé, svetlo až tmavo zelené, na rubovej strane šedivé. Vzhľadom pripomínajú list pomaranča.

Kvitne veľkými súkvetiami o 100-300 kvetov, ale opeľenie je len asi 0,1%. Hlavnou príčinou je, že v prvý deň kvitnutia je zrelý iba piestik, zatiaľ čo tyčinky ešte nie sú vyvinuté. Potom sa kvet na jeden deň uzavrie. Na ďalší deň sa kvet opäť otvorí, tyčinky sú už síce zrelé, ale piestik je už uvädnutý. Okrem toho sa kvety s dozretými tyčinkami a piestikmi otvárajú v rozdielnu dennú dobu.

Plodom je vajcovitá alebo hruškovitá bobuľa. Podľa neho sa odrody delia do troch geografických skupín:

1. Antilská skupina (tropická) pochádza z tropických nížinatých oblastí (do 800 m n. m.). Patria sem napríklad odrody 'Waldin', 'Simmonds' a 'Black Prince'. Sú citlivé na mráz. Plody sú 0,4-1,5 kg ťažké.

2. Guatemalská (polotropická) pochádza z tropických horských oblastí (800-2 800 m n. m.). Typickými predstaviteľmi tejto skupiny sú odrody 'Bemik' a 'Hass'. Krátkodobu znesú pokles až na 0° C. Plody vážia 0,5-1,5 kg.

3. Mexická (subtropická) pochádza zo subtropických oblastí Mexika. Patria sem voči nízkym teplotám najodolnejšie odrody (bez poškodenie krátkodobu prečkajú pri teplotách okolo - 4° C). Odrody tejto skupiny sú najpestovanejšie. Patria sem napríklad odrody 'Gottfried' a 'Pernod'. Plody sú menšie (do 250 g).

V súčasnosti existujú aj odrody, ktoré vznikli krížením odrôd dvoch skupín (najčastejšie guatemalskej a mexickej). Pre nás majú význam iba odrody mexickej skupiny.

Pre zložité kvitnutie plody u nás asi nevytvorí, ale pre svoje atraktívne listy je to vďačný druh do interiéru. Zo semena kvitne ako 6-8 ročný. Avokádo vyžaduje rozptýlené svetlo. Môžete ho pestovať v byte, kancelárii alebo v skleníku. V lete ho môžete vyložiť na balkón alebo do záhrady.

Na pôdu nie je náročný. Stačí mu ľahká, mierne kyslá zemina, používaná bežne v záhradníctvach. Vyžaduje celoročne vlhkú, ale nie zlievanú pôdu. Ak trpí suchom, môže zhadziť listy. Prosieva mu občasné postrekovanie.

Avokádo sa najľahšie rozmnožuje semenami. Odrezkami sa dajú rozmnožovať iba niektoré odrody.

Semená treba namočiť do polovice do vody, tupým koncom nadol. Máčajte ich dovtedy, kým nezačnú klíčiť. (Aby Vám nezchni-

li, doporučujem Vám, aby ste ich nemáčali dlhšie než 3 mesiace. Ak do troch mesiacov nezačnú klíčiť, vysejte ich aj tak. Po zasaďení spravidla onedlho začnú klíčiť a rásť.)

Semená sadte do 3/4 tupým koncom nadol. Osvedčilo sa mi zasadiť ich po jednom do väčšej nádoby, ktorú potom prikryjem tabličkou skla. Takto sa tam drží vlhké prostredie, ktoré urýchľuje klíčenie. Výsevny substrát (pôdu) voľte ľahký, vzdušný, aby prebytočná voda mohla hneď odtečť. Tabličku skla každý deň odstraňujte asi na 30 minút, aby semená nesplesnivali.

Semená najrýchlejšie klíčia ak sú celý deň v teple. Ideálna je teplota nad 25° C. Po vyrastení prvých listov stačí izbová teplota.

Vysokú teplotu najľahšie udržíte ak črepník položíte nad teplý radiátor. Preto je najvhodnejšie semená vysievať ešte čerstvé – cez zimu, počas vykurovacej sezóny.

Avokádo rastie v našich podmienkach pomerne rýchlo. Košatý stromček vysoký asi 1 m Vám narastie asi za 2 roky.

Plody avokáda si v našich podmienkach asi nedopestuje. Dnes už však nie je ťažké zaobstarat' si ich v obchode. Bohužiaľ rastlinky si zo semien z plodov zakúpených v obchode si asi nedopestujete (sú totiž zriedkakedy klíčivé, pretože plody boli odtrhnuté ešte nezrelé).

Klíčivé semená avokáda z Mexika budú v Ponukovom zozname Import 2000, ktorý vychádza v novembri.

Avokádo je najvýživnejšie ovocie na svete. Jeho energetická hodnota je 840 kJ na 100 g dužiny (pre porovnanie: banány 355 kJ, mango 215, papája 180, rajčiny 90, uhorka len 0,64). Obsahuje 5-32% tuku, ktorý sa ľahko vtiera do pokožky a je cennou zložkou v kozmetike. Podľa chemického zloženia avokádo nie je ovocím v pravom slova zmysle, aj keď sa tam zaraďuje.

Konzumuje sa najčastej-

šie surové. Rozkrojí sa, pokvapká citrónom, posolí alebo okorení a vyjedá sa lyžičkou. V budúcom čísle nájdete zopár jednoduchých receptov z avokáda.

Chceli by ste začať pestovať nejakú exotickú tropickú rastlinu, ale nedarí sa Vám zohnať viac informácií o jej pestovaní, využití, prípadne nedokážete zohnať ani samotnú rastlinu či semená? Ak áno, kontaktujte ma, možno Váš problém spoločne vyriešime – s informáciami v Botanixe, so semenami alebo rastlinami v Ponukovom zozname Import.

Poradca záhradníka

Prichádza leto – najradostnejšie obdobie záhradkára a sním aj rôzne choroby a škodcovia. Netrápte sa s nimi sami! Napíšte mi na adresu, ktorá je uvedená na titulnej strane: pošlite opis choroby alebo škodcu, prípadne zašlite aj ukážku chorej rastliny (spracovanú podľa časopisu Naše rastliny 1/1999). Obratom Vám pošlem zadarmo riešenie Vášho problému. Odpovede na najčastejšie otázky budú uverejnené v tejto rubrike.

Otázka: chcela by som pestovať čučoriedky, ale neviem mám dost kyslú pôdu. Ako môžem zistiť pH pôdy. p. Alžbeta, Košice

Odpoveď: základný rozbor pôdy (určenie pH, obsahu najdôležitejších živín v pôde a vypracovanie návrhu na hnojenie pôdy v ďalších rokoch) Vám za 451,- Sk urobí Výskumný ústav zeleninársky, Antolská 6, Nové Zámky, telefónne číslo 0817/ 640 07 95 alebo 0817/ 640 18 92.

Stačí doniesť alebo poslať poštou 1 kg suchej, preosiatej zeminy, uviesť či je zo skleníka alebo voľnej pôdy a aký druh rastliny tam chcete pestovať.

Pôdu odoberajte rovnomerne z celého pozemku až do hĺbky cca 20-30 cm. Nechajte ju preschnúť a potom ju preosejte.

Do 2 týždňov Vám pošlú rozbor pôdy aj s návrhom na hnojenie a úpravu pôdy.

Čo s pokosenou trávou?

Ak si potrpíte na pekný nizučký trávnik určite ho často kosíte. S častým kosením Vám ale pribúda veľké množstvo pokosenej trávy, ktorá Vám (ak nič nechováte) iba zavadzia. Väčšina

záhradkárov, ktorých poznám, ju preto vyhadzujú do smetiakov. Ja len krútim hlavou a divím sa, prečo týmto najlacnejším hnojivo tak plytvajú.

Pokosená tráva je vhodná na tzv. **mulčovanie**. Je to nastielanie organického materiálu (pokosenej trávy, kompostu, borovicovej borky) na pôdu okolo okrasných a úžitkových rastlín. Mulčovanie zamedzuje nadmernému vyparovaniu vody, udržuje dlhodobu priaznivú vlhkosť pôdy a vytvára priaznivú mikroklimu pre užitočné mikroorganizmy. Nastielaním trávy sa navyše do pôdy uvoľňujú pre rastliny ľahko prijateľné živiny.

Mulčovaním okolo rajčín a balkažánov môžete veľmi účinne zamedziť praskaniu plodov. Nastielaním pokosenej trávy alebo nevyzretého kompostu môžete zabrániť opadávanu plodov ríbezlí a egrešov počas sucha, ktoré bolo tohto roku obzvlášť dlhé.

Borovicová borka nemá výživnú hodnotu a používa sa iba na mulčovanie na reprezentatívnych miestach – v parkoch, pred domom, na dvore, ...

Ďalšie využitie pokosenej trávy nájdete v minulom čísle v článku *Preč s ťažkými válovcami!*

Poznáte hlivu?

Hliva ustricová si získava v súčasnosti čoraz väčšiu popularitu než šampióny. Oproti nim má jednu veľkú výhodu – záměna s jedovatou muchotrávkou zelenkastou je vylúčená (pozrite obrázok).

Hliva je bohatá na vitamíny, aminokyseliny a minerálne látky, ktoré chránia ľudský organizmus pred pôsobením toxických látok. Dokonca pomáha pri znižovaní hladiny cholesterolu v krvi. Hliva je nízkoenergetická potravina a tak je vhodná i do redukčných diét. Predpokladá sa, že obsahuje aj látky s protirakovinovými účinkami.

Vyskúšajte hlivu!

V Ponukovom zozname leto-jeseň 2000 nájdete objednávkový kupón na naočkovaný substrát (sativo) hlivy. Z neho Vám bez akejkoľvek starostlivosti vyrastú čerstvé hlivy. Ak chcete hlivu vyskúšať v kuchyni aj Vy, stačí zaslať vyplnený kupón do 31.7.2000.

Vypražaná hliva v cestičku (pre 4-5 osôb)

Očistite a umyte asi 600 g hlivy. Z 2 vajec, 4 polievkových lyžíc mlieka, 3-4 polievkových lyžíc hladkej múky a tošku soli si pripravte cestičko. Potom v ňom namáčajte hlivy a vypražte v oleji do zlatova z oboch strán. Vypražené hlivy môžete podávať s varenými zemiakmi, hranolkami alebo zemiakovou kašou. Z tohto základného receptu môžete ľahko vytvoriť rôzne obmeny pridaním nastrúhanej mrkvi alebo inej zeleniny do cestička.

Ďalšie recepty nájdete v budúcom čísle.